

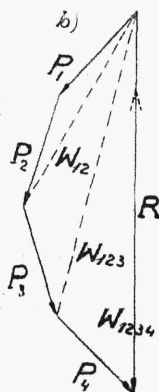
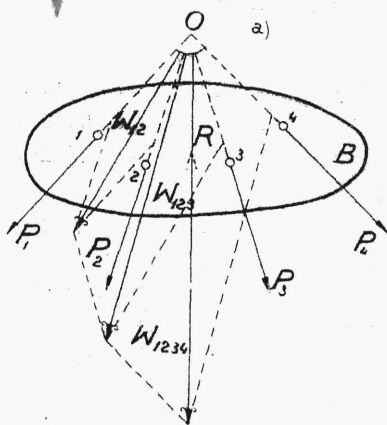
Wykreślne sposoby składania i rozkładania sił.

I. Siły przecinające się w obrębie rysunku.

Składanie i rozkładanie sił może być wykonane bądź drogą analityczną za pomocą równań równowagi, bądź drogą wykreślną za pomocą geometrycznego dodawania i odejmowania wektorów sił ¹⁾.

Stosowanie poszczególnych sposobów wykreślnego składania sił w płaszczyźnie zależy od tego, czy linie sił, o które chodzi, przecinają się ze sobą w granicach rysunku, czy też się nie przecinają.

Przypuśćmy, że na pewną bryłę B (rys. 19) działa płaski układ sił P ,

Rys. 19.

które przecinają się wszystkie w jednym punkcie O . Składanie sił odbywa się tu w tym porządku, że znajdujemy przedewszystkiem wypadkową W_{12} sił P_1 i P_2 , następnie wypadkową W_{123} sił W_{12} i P_3 , wreszcie wypadkową W_{1234} sił W_{123} i P_4 , która będzie zarazem wypadkową wszystkich sił, działających na bryłę.

Kolejne wypadkowe W znajdujemy albo za pomocą odpowiednich równoległoboków sił (rys. 19a), albo też za pomocą zastępujących te równoległoboki trójkątów

¹⁾ Wykreślne metody obliczeń statycznych w sposób bardziej wyczerpujący są traktowane np. w dziełach następujących:

M. Lévy, „La statique graphique“, 1918.

prof. I. Radziszewski, „Statyka wykreślna“, 1923.

H. Müller-Breslau, „Die graphische Statik“, 1912.

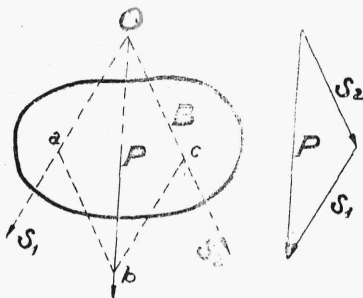
A. Föppl, „Vorlesungen über Technische Mechanik“ II Bd.

$P_1 P_2 W_{12}$, $W_{12} P_3 W_{123}$ i t. d., tworzących wspólnie wielobok, zwany wielobokiem sił (rys. 19b). Na wieloboku tym wypadkowa W_{1234} ma zwrot przeciwny do zwrotów wszystkich sił składowych.

Jeżeli teraz zaczepimy do bryły B siłę R , skierowaną wzdłuż prostej działania siły W_{1234} , równą jej, lecz mającą zwrot przeciwny, wówczas siły W_{1234} i R zniosą się wzajemnie, a bryła B będzie się znajdowała w równowadze. Wielobok sił ulegnie tu, w porównaniu z poprzednim, jedynie tej zmianie, że strzałka, oznaczająca zwrot wypadkowej W_{1234} , zastąpiona zostanie przez strzałkę punktowaną, odpowiadającą zwrotowi siły R , równoważącej dany układ sił P (rys. 19 b).

A więc wypadkowa zwrócona jest na wieloboku sił zawsze przeciwnie do sił składowych, zaś w układzie sił wzajemnie się równoważących wszystkie siły są zwrócone jednakowo. Bok wieloboku sił, odpowiadający wypadkowej, będziemy nieraz nazywali bokiem zamykającym.

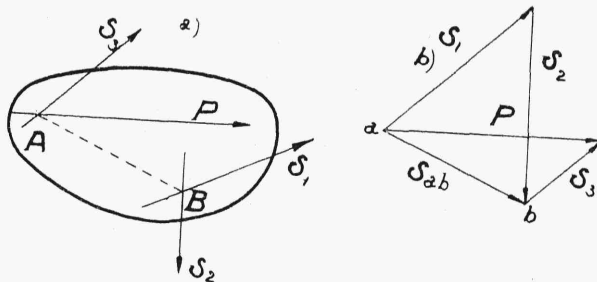
O ile siły P , działające na daną bryłę, nie przecinają się w jednym punkcie, przecinają się jednak ze sobą, po dwie, w granicach rysunku, wówczas znajdujemy wypadkową ich wszystkich tak samo, jak wyżej, drogą znajdowania wypadkowych kolejnych, z tą tylko różnicą, że te ostatnie nie będą się przecinały wszystkie w jednym punkcie. Budowa wieloboku sił będzie tu zupełnie ta sama, co w wypadku poprzednim.

Rys. 20.

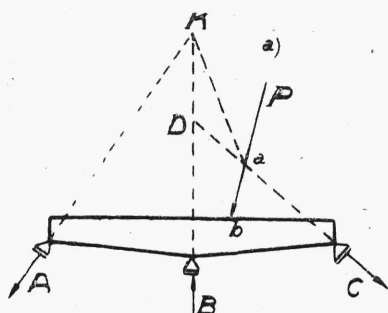
Przypuśćmy, że chodzi nam teraz o rozłożenie siły P , działającej na bryłę B (rys. 20) na dwa kierunki S_1 i S_2 . Rozłożenie nastąpić może albo za pomocą równoległoboku $Oabc$ bezpośrednio na rysunku bryły, albo też za pomocą trójkąta sił $S_1 S_2 P$ co jest naogół dogodniejsze, gdyż mniej komplikuje wykres.

Na trzy dane kierunki S_1 , S_2 i S_3 , znajdujące się w tej samej płaszczyźnie, możemy siłę P rozłożyć tylko w tym wypadku, o ile te kierunki nie przecinają się w jednym punkcie i o ile nie są do siebie równoległe (rys. 21).

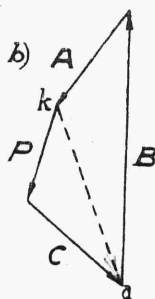

Rys. 21.

Aby to uczynić wyznaczamy punkt A przecięcia się kierunku P z kierunkiem S_3 i punkt B przecięcia się kierunków S_1 i S_2 oraz przeprowadzamy prostą AB , łączącą te dwa punkty. Siłę P rozkładamy na kierunki S_3 i AB za pomocą trójkąta sił P , S_3 , S_{ab} (rys. 21 b). W dalszym ciągu siłę S_{ab} , działającą wzdłuż prostej AB , rozkładamy na kierunki S_1 i S_2 za pomocą trójkąta sił S_{ab} , S_1 , S_2 i w ten sposób dochodzimy do rozwiązania zadania. Wielobok sił ma w danym wypadku cztery boki P , S_1 , S_2 i S_3 , przyczem dana siła P , jako wypadkowa, ma zwrot przeciwny do trzech sił pozostałych.

Rys. 22.

Podany sposób rozkładania sił na trzy kierunki w płaszczyźnie znajduje bezpośrednie zastosowanie w obliczeniu reakcyj belki trójpierścistej, przedstawionej na rys. 22 a. Belka ta jest wsparta na trzech podporach przegubowo-przesuwalnych, których przesuwanie odbywa się w trzech

różnych płaszczyznach do siebie nierównoległych. Wobec takiego sposobu podparcia, reakcje podpór są tu skierowane prostopadle do płaszczyzn przesuwania się podpór, przyczem nie mogą jednak się przecinać wszystkie w jednym punkcie.

Wyznaczenie reakcyj polega tu na tem, że siłę P rozkładamy za pomocą wieloboku sił, przedstawionego na rys. 22 b, na trzy kierunki AK , BK i DC w ten sam sposób, jak w zadaniu poprzednim, następnie zaś wszystkim wyznaczonym tą drogą siłom nadajemy strzałki jednego i tego samego zwrotu. Zwroty reakcyj są również wskazane na rys. 22 a.

W innych rodzajach belek trójpierścistych, poza omówionym, reakcje podpór mogą być wyznaczone jedynie po uwzględnieniu odkształceń belki (rozdz. XI).

2. Siły w przestrzeni.

W razie, gdy siły P , działające na daną bryłę, nie znajdują się w jednej i tej samej płaszczyźnie, uciekamy się do rzutowania ich na dwie prostopadłe do siebie płaszczyzny rzutów.

Mamy na rys. 23 przedstawioną w dwóch rzutach bryłę oraz działające na nią 4 siły o wektorach P_1 , P_2 , P_3 , P_4 , przecinających się w jednym punkcie.

Znajdujemy wypadkową wymienionych sił. W tym celu wykreślamy na każdej z płaszczyzn rzutów wielobok sił i wyznaczamy, zamykając go,